

قانون‌گذاری کتابخانه و دسترسی آزاد به اطلاعات به عنوان مباحثی جدید در آموزش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی

نویسنده: الکساندرا هوروات^۱

ترجمه: محمدرضا سلیمانی

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه امام صادق (ع)

مقدمه

برنامه دوره لیسانس

تا سال ۱۹۹۸ برنامه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در کرواسی تنها تا سطح لیسانس و توسط گروه اطلاع‌رسانی دانشکده فلسفه دانشگاه زاگرب برنامه‌ریزی شده بود و علی‌رغم نام محدودش این دانشکده برنامه‌های وسیعی را برای دانشجویان علوم انسانی و تعدادی از دانشجویان علوم اجتماعی ارائه می‌کند و با ۵۵۰۰ دانشجویی که در اختیار دارد در حقیقت یک دانشگاه کوچک در درون خودش می‌باشد. آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی اولین بار در سال ۱۹۷۶ به عنوان یک برنامه دوساله حرفه‌ای پایه به دانشجویانی که در دوره‌های اصلی دیگر ثبت‌نام می‌کردند ارائه می‌شد. ده سال بعد، یعنی در سال ۱۹۸۶ یک برنامه چهارساله جدید از علوم اطلاع‌رسانی به دانشجویان کتابداری، مطالعات آرشیوی، مطالعات موزه‌ای و نیز علوم اطلاع‌رسانی ارائه شد. دروس ارائه شده در دو سال اول برای کلیه دانشجویان الزامی بود، ولی در سال سوم دانشجویان مجاز به هر انتخابی بودند. به عبارت دیگر دانشجویان در سال سوم بود که تصمیم می‌گرفتند آیا دوره کتابداری،

آرشیو، موزه و یا اطلاع‌رسانی را انتخاب کرده و ادامه بدهند.

دوره کتابداری موضوعات اصلی و سنتی خود همچون مدیریت کتابخانه، کنترل و سازماندهی کتابشناختی، رده‌بندی و نمایه‌سازی، خدمات و منابع اطلاعاتی، تاریخ کتابخانه‌ها و تعدادی از دروس اختیاری چون جامعه‌شناسی کتاب و مطالعه، مقدمه‌ای بر اصطلاحنامه‌ها، کتبی‌شناسی اسناد، کتابخانه‌های اختصاصی، عمومی و یا مدارس و غیره را ارائه می‌داد. در ابتدای دهه ۹۰ یک برنامه چهارساله تجدید نظر شده برای دانشجویان کتابداری، مطالعات آرشیوی، مطالعات موزه‌ای و علوم اطلاع‌رسانی تقدیم مسؤلان آموزشی شد. این طرح از چهار برنامه جداگانه برای چهارگرایش مختلف که در دانشکده تدریس می‌شود تشکیل شده بود. علاوه بر آن شامل تعدادی از موضوعاتی بود که باید توسط دانشجویان هرچهارگرایش اخذ می‌شد. داورانی که باید برنامه را ارزیابی می‌کردند توسط مسؤلان آموزشی معرفی شده بودند. آنها در گزارش خود بر اهمیت مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی تأکید کرده بودند، اما ارزیابی آنها از برنامه‌های مطالعات موزه‌ای،

مطالعات آرشیوی کاملاً رضایت‌بخش نبود. یک بحث داغ در میان دانشکده دنبال شد.

در ضمن همه ما از تغییرات شگرفی که توسط فن‌آوری ارتباطی و اطلاعاتی ایجاد شده بود و فرصت‌های جدیدی که این فن‌آوری به مؤسسات آموزشی ارائه می‌کرد، آگاه شده بودیم. بنابراین تصمیم گرفتیم تمام تحولات خارجی را که در زمینه آموزش اتفاق می‌افتاد مورد توجه قرار دهیم و یک بازبینی کاملی از تمام برنامه‌هایمان داشته باشیم. نهایتاً برنامه بازبینی شده در اوایل تابستان ۱۹۹۹ تقدیم مسؤلان شد و ما منتظر جواب آنها شدیم.

برنامه تحصیلات تکمیلی (فوق لیسانس)

برای اولین بار در سال ۱۹۹۳ یک برنامه تحصیلات تکمیلی دوساله که منتهی به اخذ درجه فوق لیسانس می‌شد ارائه گردید. این دوره برای دانشجویانی که از دوره کتابداری و اطلاع‌رسانی فارغ‌التحصیل شده بودند و نیز برای دانشجویانی که این درجه را در علم کتابداری و اطلاع‌رسانی نداشتند افتتاح شد. این دسته از داوطلبان یا باید در کتابخانه کار می‌کردند (کارمند

کتابخانه بودند) یا از کمی تجربه عملی در آن برخوردار بودند. و پیش از ورود به دانشگاه لازم بود که یک امتحان ورودی را بگذرانند. هدف از دوره تحصیلات تکمیلی آماده‌سازی دانشجویان برای تحقیق در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی بود. تعدادی از مدیران کتابخانه‌ها و رؤسای گروه‌های آموزشی جزء اولین داوطلبینی بودند که در این دوره ثبت‌نام می‌کردند.

برنامه دکتری

هرچند در حال حاضر هیچ برنامه‌ای جهت دوره دکتری ارائه نشده است، اما از طریق ارائه و دفاع از یک رساله امکان‌پذیر است. درجه دکتری بالاترین درجه دانشگاهی محسوب می‌شود. و مدیران ارشد کتابخانه‌ها احتمالاً بیشتر خواهان آن هستند. همچنین این مدرک به طور طبیعی برای مدرسین دانشگاه ضروری و لازم می‌باشد. اخیراً مسئولان دانشگاهی تصمیم گرفته‌اند که برنامه دکتری باید جزء اصلی برنامه تحصیلات تکمیلی باشد. بنابراین دانشجویانی که دوره دو ساله تحصیلات تکمیلی را گذرانده و درجه فوق‌لیسانس را گرفته باشند قادر خواهند بود نه به صورت اجباری بلکه اختیاری تحصیلاتشان را برای یک‌سال دیگر ادامه داده و رساله خود را ارائه دهند.

عوامل مؤثر در بازبینی برنامه آموزشی

در حال حاضر اساتید گروه علوم اطلاع‌رسانی با یک‌سری سؤال‌ها و مسائل پیچیده مواجه هستند و کاملاً واضح است که برنامه آموزشی باید تغییر کرده و هماهنگ با نیازهای جدید شود. ما همواره خوانندگان مشتاق اسناد جدید شورای اروپا در زمینه جامعه اطلاعاتی و تحولات حاصل از آن بوده‌ایم. نمودارهای جدید شغلی و صلاحیت‌های لازم

جهت انجام آنها کاملاً قابل درک شده‌اند (شورای اروپا، ۱۹۹۸). اما محیط واقعی که در آن دانشجویان ما به دنیا آمده و کار می‌کنند هنوز تغییر چندانی نکرده است. کتابخانه‌ها هنوز در حال مناقشه با خودکارسازی کارکردهای اساسی کتابداری هستند، چراکه هنوز هم کار دستی را به کاربرد رایانه ترجیح می‌دهند. تعدادی از کتابخانه‌های عمومی، دانشگاهی و آموزشگاهی هنوز به صورت کامل تحت تأثیر سیستم خودکار قرار نگرفته‌اند، نشریات الکترونیکی کمیاب هستند و کتابخانه‌ها هنوز شروع به پردازش آنها همانند سایر مواد کتابخانه نکرده‌اند. به دلیل سیاست دولت در کمک مالی به ناشران از طریق انتخاب و خرید کلی کتاب از آنها برای کتابخانه‌ها، کتابداران هنوز در انتخاب مواد کتابخانه‌ای آزاد و مستقل نیستند. مشکلات مالی زیاد بوده و تهیه تجهیزات، آموزش کارکنان و گردآوری مواد برای کتابخانه‌ها مشکل می‌باشد. حقوق و دستمزد کتابدارها پایین بوده و در حال حاضر هیچ اتحادیه صنفی حمایت شایسته‌ای از آنها به عمل نمی‌آورد. تجدید سازمان تعدادی از کتابخانه‌های عمومی که در حال حاضر به عنوان شعب دانشگاه‌های عمومی یا خانه‌های فرهنگ انجام وظیفه می‌کنند و مطابق با قانون مصوب در سال ۱۹۹۷ که باید به عنوان مؤسسات مستقل باشند هنوز معلق می‌باشد. انتظار می‌رود که تجدید سازمان داخلی بسیاری از کتابخانه‌های بزرگ از جمله کتابخانه دانشگاهی و ملی واقع در زاگرب، کمیت و کیفیت خدمات ارائه شده به استفاده‌کنندگان را بهبود بخشد.

دلایل ایجاد یک دوره جدید

وضعیت کنونی کتابخانه‌ها تأثیر زیادی روی دانشجویان ما دارد. مدتی است که دانشجویان در تحولات اغواکننده کار سنتی در کتابخانه‌ها

مشکل دارند، هرچند بعضی از آنها به تدریج تا مقام مدیریت کتابخانه و یا ریاست بخش‌ها پیشرفت می‌کنند. شکی نیست که بعضی از دانشجویان ما در اصلاح محیط کارشان موفق بوده‌اند، با این حال ما متوجه تأثیر متقابلی شده‌ایم که محیط سنتی کتابخانه روی بعضی از دانشجویان می‌گذارد. ظاهراً به محض اینکه آنها شغلی را در یک کتابخانه بدست می‌آورند، خیلی از آنها نه تنها خود را سریعاً با شرایط ضعیف آنجا تطبیق می‌دهند بلکه بدون هیچ پرسش کارکرد کتابخانه را که هرگز با معیارها و استانداردهای حرفه‌ای که آنها در طول تحصیلشان فرا گرفته‌اند هماهنگی ندارد می‌پذیرند. از آنجایی که من خودم استانداردهای فهرست‌نویسی را تدریس کرده‌ام و می‌دانم که چقدر دقت روی تفسیر استانداردها و آوردن دلیل منطقی برای آنها داشته‌ام، اما در طی بازدیدهای گاه به گاه از کتابخانه‌ها و گفتگو با دانشجویان سابقم این را درک نمودم که انجام تغییر واقعی چقدر دشوار است. همچنین فهمیدم که سخنرانی‌های من فاقد این چیز مهم بوده‌اند. من به دانشجویانم می‌گفتم که مجبور به انجام چه چیزهایی هستند و چرا، اما به آنها نمی‌گفتم که چطور می‌توانند آنچه را که آموخته‌اند در محیط‌هایی که مجبور به کار و زندگی هستند به اجرا دریاورند.

مدتی بعد این فکر به ذهنم رسید که یک واحد جدید در برنامه درسی که حاوی اصول قانون کتابخانه و اخلاق حرفه‌ای باشد می‌تواند برای دانشجویان مفید بوده و آنها را بیشتر از حقوق و مسئولیت آنها در کتابخانه و نیز حقوق و مسئولیت استفاده‌کنندگان آگاه سازد. انگیزه واقعی دو سال قبل در ملاقات با دانشجویی بوجود آمد که در حال آماده نمودن پایان‌نامه خود بود. در آن رساله وی سیستم امانت مکانیزه مورد استفاده در یک شبکه کتابخانه عمومی در زاگرب را تشریح

کرده بود. آن دانشجو به همراه نامه‌اش رونوشتی از لیست امانت گیرندگان کتاب و عناوینی را که آنها به امانت گرفته بودند را فرستاده بود. آن لیست حاوی اسامی امانت گیرندگان و لیست کتاب‌های به امانت برده شده توسط آنها و یادداشت‌های مربوط به دیرکرد کتابها و جریمه‌هایی که مجبور به پرداخت آنها بودند بود. من تعجبم را از اینکه چگونه به آن دانشجو اجازه داده شده بود از چنین اسنادی کپی بگیرد ابراز نمودم. البته بعداً فهمیدم که آن دانشجو کاملاً متوجه سرزنش من نشده بود. این فکر که اطلاعات مربوط به کتاب‌هایی که یک نفر می‌خواند محرمانه بوده و باید مخفی نگه داشته شود هرگز به ذهن او نرسیده بود. در ضمن متوجه شدم که تنها بهره‌مندی از دانش تخصصی کافی نبوده و چیزهای بیشتری برای حرفه‌ای شدن لازم است.

دوره‌های اخلاق حرفه‌ای در برنامه‌های درسی دهه ۹۰

موضوع محرمانه بودن اطلاعات استفاده‌کنندگان به حوزه اخلاق حرفه‌ای مربوط می‌شود. در اوایل دهه ۹۰ هنگامی که ما مشغول بحث روی برنامه آموزشی موجود بودیم، تعدادی از مدارس کتابداری دوره جداگانه‌ای در مورد اخلاق کتابداری ارائه می‌کردند. کتابخانه گروه ما هنوز چند کتابچه چاپی که در ابتدای دهه ۹۰ توسط چند مدرسه کتابداری چاپ شده‌اند را نگهداری می‌کنند. یک دوره با نام اخلاق اطلاعاتی در دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه مریلند در سال ۱۹۹۲ تدریس می‌شد. همچنین دانشکده مطالعات حرفه‌ای دانشگاه نیوساوت‌ولز احتمالاً در سال ۹۲ دوره‌ای را با همین نام ارائه کرده بود. علاوه بر این در بعضی از مدارس اخلاق حرفه‌ای بعنوان بخشی از یک

درس دیگر تدریس می‌شد. بعنوان مثال مدرسه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه کاتولیک آمریکا در سال ۱۹۹۲ دوره‌ای در مورد کتابداری و اطلاع‌رسانی در جامعه ارائه می‌کرد. این دوره شامل مباحثی در مورد نقش مؤسسات و مشاغل کتابداری و اطلاع‌رسانی در گذشته و حال، اخلاق حرفه‌ای، مطالعه در مورد جنبه‌های مختلف دستیابی به اطلاعات، روش‌ها و الگوهای تأمین اعتبار بود. همچنین دوره جالبی توسط دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه تورنتو به دانشجویان دکترایش ارائه شده بود. این دوره که «کتابخانه در فرآیند سیاسی» نام داشت شامل یک تحقیق در مورد طبیعت و اهمیت نیروهای سیاسی در اداره کتابخانه و رفتار کتابداران و نیز یک بررسی در مورد فعالیت‌های گروه فشار از قبیل انجمن کتابداران، ناشران و کتابفروشان بود (دانشگاه تورنتو، ۱۹۹۰). علاوه بر این در آغاز دهه ۹۰ در کرواتسی به مسائل حقوقی و اخلاقی مربوط به محیط کتابخانه‌ها به عنوان مکملی برای درس‌های اصلی توجه می‌شود. و همه این مسائل در درون حوزه مدیریت کتابخانه‌ها جا داده شده بود. در اینجا باید اضافه کرد که در سال ۱۹۹۲ بود که انجمن کتابداران کرواتسی اولین اساسنامه خود را در مورد اخلاقیات تصویب کرد. (انجمن کتابداران کرواتسی، ۱۹۹۲).

یک دوره در معیارها و قانون‌گذاری در کتابخانه

از آنجایی که در آن زمان که برای اولین بار شروع به فکر کردن پیرامون دوره جدید نمودم تغییر شکل برنامه آموزشی غیرممکن بود، من از فرصت داده شده به دانشکده جهت ارائه یک دوره جدید استفاده نمودم. به منظور انجام این کار مجبور بودم که تدریس یکی از دوره‌های

قبلی خود را رها کنم، چرا که تعداد کل ساعت‌هایی که جهت کل برنامه تصویب شده بود باید مورد توجه قرار می‌گرفت. به منظور این که این دوره به عنوان یک تغییر نسبی در برنامه آموزشی تلقی شود که در آن هیچ روش اجرایی خاصی جز توافق دانشکده لازم نبود، دوره نمی‌توانست بیش از ۳۰ ساعت باشد. من مجبور بودم رئوس مطالب و اهداف دوره پیشنهادی را بنویسم. یک جستجوی اتفاقی بر روی اینترنت در مورد برنامه‌های مدارس کتابداری نشان داد که تعدادی از این مدارس حداقل یک دوره مربوط به جنبه‌های اجتماعی یا حقوقی اطلاعات ارائه کرده‌اند. (دانشگاه کاتولیک آمریکا، ۱۹۹۹؛ دانشگاه شهر لندن، ۱۹۹۹؛ دانشگاه لیبر دو بروکسل، ۱۹۹۹؛ دانشگاه سانترال انگلند، ۱۹۹۹؛ دانشگاه شفیلد، ۱۹۹۹؛ دانشگاه تورنتو، ۱۹۹۹). دوره‌ها عناوینی چون کتابداری و اطلاع‌رسانی در جامعه؛ سیستم‌های اطلاع‌رسانی و جامعه اطلاعاتی؛ کتابخانه‌ها، اطلاعات و جامعه؛ اطلاعات و مفاهیم اجرای آن؛ قانون رسانه؛ مسائل حرفه‌ای و حقوقی داشتند که همگی به ارتباط حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی و محیط وسیعتر آن اشاره داشتند. محتوای دوره‌ها عموماً شامل اصول اخلاق حرفه‌ای بودند اما این دوره‌ها نوعاً طیف وسیعی از مسائل اجتماعی و حقوقی مرتبط با مشاغل و مؤسسات کتابداری و اطلاع‌رسانی را در بر می‌گرفتند.

جستجو در اینترنت این انگیزه را در من ایجاد نمود تا محدوده دوره جدید را افزایش داده و کاری کنم که بطور نسبی مسائل گوناگون مرتبط به حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی را نیز در بر گیرد. من نام استانداردها و قانون‌گذاری در کتابخانه را انتخاب کردم. در ابتدا از دانشجویان خواستم که از این حقیقت آگاه باشند که جدای از قانون کتابخانه‌ها (۱۹۹۷) قوانین و آیین‌نامه‌های

حقوقی دیگری نیز هستند که محیط کتابخانه را شکل می‌دهند. من از آنها خواستم تا در مورد هر قسمت از قانون کتابخانه‌ها به هر طریق ممکن دقیق باشند. همچنین می‌خواستم چند سند مرتبط را که توسط مجامع بین‌المللی تصویب شده بودند را به آنها معرفی نمایم. هدف اصلی من این بود که تلاش کنم تا دانشجویان را به تفکر پیرامون نقش کتابخانه‌ها در یک مفهوم وسیعتر و ارزیابی نقادانه قوانین و استانداردهای کتابخانه تحریک نمایم.

ساختار دوره

من تصمیم گرفتم تا این دوره را به هفت جلسه چهار ساعته تقسیم نمایم. در هر جلسه دو ساعت، ایراد سخنرانی و دو ساعت دیگر اختصاص به ارائه تکالیف دانشجویان داشت و هر کدام از این هفت جلسه اختصاص به یک موضوع جداگانه داشت. سخنرانی؛ معرفی اسناد بین‌المللی مربوط به موضوع جلسه شروع می‌شد و با تشریح کارکرد یک مؤسسه خارجی ادامه می‌یافت و سپس قانون کراسی و قانون یا قوانین ملی مرتبط با آن و همچنین کاربرد ملی آن تفسیر می‌شد. جهت بررسی مسائل ویژه تکالیفی به دانشجویان داده می‌شد و آنها باید در عرض ۱۰ الی ۱۵ دقیقه آن را در کلاس ارائه می‌دادند. هفت جلسه ذکر شده موضوعات ذیل را نه الزاماً به همان ترتیب در بر می‌گرفت:

۱- سازمان، وظایف و کارکرد کتابخانه‌ها همانطوری که در قانون و آیین‌نامه داخلی کتابخانه آمده است.

در این جلسه متن مربوطه در تشریح جریانات بین‌المللی اعلامیه یونسکو در مورد کتابخانه‌های عمومی می‌باشد. (۱۹۹۴). در اینجا بر ضرورت ارائه خدمات به گروه‌های مختلف

مراجعان از قبیل نابینایان و معلولین، زندانیان، بیماران بیمارستان‌ها و افرادی که در مناطق روستایی زندگی می‌کنند و نیز اقلیت‌های نژادی تأکید می‌شود. دانشجویان باید بفهمند که چطور قانون جدید کتابخانه‌های کراسی (۱۹۹۷) در این زمینه عمل می‌کند. پیشنهاد شورای اروپا در مورد تدوین قانون کتابخانه‌ها در اروپا (۱۹۹۹) بعنوان یک سند دیگر در اهمیت بالقوه آن برای تمام کتابخانه‌های اروپایی ارائه می‌شود. از آنجایی که این اعلامیه شامل موضوعاتی است که در جلسات دیگر روی آنها بحث می‌شود همچون حق مؤلف، آزادی دسترسی به اطلاعات و غیره، بنابراین بحث روی آنها به جلسات دیگر موکول می‌شود. گزارش ریسن M.Ryynen در مورد نقش کتابخانه‌ها در دنیای جدید (۱۹۹۸) که انگیزه اولیه را برای پیش‌نویس اعلامیه داد نیز عنوان می‌شود. قانون آموزش عالی (۱۹۹۳) و قانون تحقیقات علمی (۱۹۹۳) حاوی شروطی است در خصوص کتابخانه‌ها و کتابداران که مورد بحث قرار می‌گیرد. به منظور درک اینکه چطور کتابخانه‌ها به عموم خدمت می‌کنند قوانین و اساسنامه‌های موجود کتابداری مورد بررسی قرار می‌گیرند و نیز به فقدان سیاست‌های انتخاب مکتوب در کتابخانه‌ها اشاره می‌شود.

۲- آزادی بیان و آزادی دسترسی به اطلاعات در کتابخانه‌ها و آرشیوها

اعلامیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل (۱۹۴۸) و پیمان‌نامه حقوق بشر اروپا (۱۹۵۰) دو سند بین‌المللی عمده هستند که دانشجویان باید درباره آنها آگاهی داشته باشند. مواد قانون اساسی جمهوری کراسی (۱۹۹۱) که آزادی عقیده، آزادی نشر و سایر وسایل ارتباطی و نیز آزادی بیان را تضمین می‌کند نیز تفسیر می‌شود. مسئله آرمانی حقوق بشر باید به دنیای خاص

کتابخانه‌ها مرتبط شود. تکلیفی که به دانشجویان داده می‌شود این است که نحوه نمود این حقوق را در قانون کتابخانه پیگیری نماید. اساسنامه انجمن کتابداران کراسی (۱۹۹۲) و نظامنامه اخلاقی آن (۱۹۹۲) به عنوان متون مرتبط با کار مطرح می‌شوند. آن با نظامنامه‌های مربوط به سایر حرفه‌ها و انجمن کتابداران سایر کشورها مقایسه می‌شوند. FAIFE, IFLA نیز در این مورد تشریح می‌شود.

۳- آزادی بیان و آزادی دسترسی به اطلاعات در دنیای دیجیتالی

آیا قوانین مربوط به آزادی بیان در دنیای کتاب قابل استفاده در دنیای دیجیتالی هستند؟ گزینه‌هایی از یک گزارش تهیه شده در شورای اروپا (۱۹۹۸) در مورد آزادی بیان جهت بحث مورد استفاده قرار می‌گیرد. استفاده از فیلترها در اینترنت مورد بحث قرار گرفته و تشریح می‌شود. موقعیت محلی مورد بررسی قرار می‌گیرد، آیین‌نامه دولت در مورد تأسیس شبکه تحقیقاتی و دانشگاهی (کارت) (۱۹۹۵) به دانشجویان ارائه می‌شود. همچنین فقدان قوانین ملی پیرامون دنیای دیجیتال توضیح داده می‌شود. مثلاً به یکی از دانشجویان تکلیف داده می‌شود که قوانین مربوط به اداره شبکه تحقیقاتی و دانشگاهی کراسی را در اینترنت پیدا کند. رهنمودهای آداب شبکه به عنوان یک معیار غیررسمی از رفتار شبکه‌ای انگیزه خوبی جهت بحث در مورد سبک پیام‌های مکتوب، نشان دادن تفاوت‌های موجود بین پیام‌های مکتوب و الکترونیکی و تأکید بر مسائل اخلاقی مربوط به ارتباطات در دنیای دیجیتال می‌باشد.

۴- سانسور

قانون اساسی جمهوری کراسی (۱۹۹۸) و

قانون ارتباطات عمومی (۱۹۹۶) هر دو با موضوع آزادی بیان مرتبط بوده و می‌توانند نقطه شروع خوبی جهت بحث درباره سانسور باشند. سانسور در کتابخانه‌ها تاریخ طولانی دارد و در این دوره تنها با جنبه‌هایی از آن که به کتابخانه‌های امروزی مربوط می‌شوند سروکار داریم. متون پیشنهادی شامل آثار راج (۱۹۹۳) Malley, Rauch (۱۹۹۳) می‌باشد.

۵- محرمانه بودن

مخفی نگهداشتن اطلاعات شخصی یک حق اساسی است. و به این نکته اشاره می‌شود که حق مخفی نگهداشتن اطلاعات شخصی در معاهده حقوق بشر اروپا نیز تأیید شده است. معاهده شورای اروپا (۱۹۸۱) در مورد حمایت از افراد در زمینه پردازش خودکار اطلاعات شخصی و دستور اتحادیه اروپا در مورد حمایت از اطلاعات شخصی (۱۹۹۸) مورد اشاره قرار می‌گیرند. همچنین قانون ملی حمایت از اطلاعات محرمانه (۱۹۹۶) تفسیر می‌گردد. اسرار حرفه‌ای، دولتی و نظامی همانطوری که در قانون ملی آمده‌اند تعریف می‌شوند. چگونگی رفتار با اطلاعات شخصی موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی دولتی و پایگاه‌های اطلاعاتی شرکت‌های بزرگ و نیز آرشیوها حتی اگر به صورت مستقیم مربوط به کتابخانه‌ها نباشد مهم تلقی شده و توضیح داده می‌شوند. قسمت‌های انتخاب شده از آثار مک لئود Mcleod، کولینگ Cooling و مارت Marett به دانشجویانی که باید تکالیفشان را آماده کنند داده می‌شود.

۶- حق مؤلف

حمایت از آثار نویسندگان که در قانون اساسی تضمین شده است موضوع دیگر بحث می‌باشد. معاهده‌های بین‌المللی هم‌چون

معاهده برن و معاهده جهانی معرفی و نیز مواد مربوط به آن از قانون حق مؤلف کراسی استخراج می‌شوند. (۱۹۹۸). همچنین حق امانت که در کراسی شناخته شده نیست تشریح می‌شود. دلایل احتمالی محدود بودن فتوکپی در کتابخانه‌ها بررسی می‌شود. حقوق تولیدکنندگان و هنرمندان آثار صوتی تفسیر می‌شود چراکه آنها در ارتباط با کتابخانه‌های عمومی هستند که مجموعه‌هایی از نوارهای ضبط شده را نگهداری می‌کنند. و در ضمن بر لزوم ایجاد توازن بین حقوق نویسندگان از بابت دریافت دستمزد و استفاده‌کنندگان از بابت دسترس رایگان تأکید می‌شود. فصل‌هایی انتخاب شده از Marett (۱۹۹۱) برای آماده نمودن سخنرانی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۷- حفظ میراث فرهنگی

این حقیقت که کتابخانه‌ها بخشی از میراث فرهنگی کشور را نگهداری می‌کنند تشریح می‌شود. خلاصه‌ای از فعالیت‌ها و بعضی از اسناد شورای اروپا (۱۹۹۸) در این زمینه ارائه می‌شود. واسپاری قانونی به عنوان وسیله‌ای جهت حفظ میراث مکتوب نشان داده می‌شود. همچنین مشکلات مربوط به واسپاری قانونی مواد الکترونیکی بررسی می‌شود. بخش‌های مرتبط از قانون کتابخانه‌ها استخراج می‌شود. قانون حفظ و نگهداری میراث فرهنگی (۱۹۹۹) و متون حرفه‌ای مختلف در رابطه با حفاظت و نگهداری در کتابخانه‌ها و آرشیوها بررسی و تفسیر می‌شوند. همچنین بخش‌های مربوط به خروج غیرقانونی میراث فرهنگی از حقوق جزا (۱۹۹۷) تفسیر می‌شوند.

نتیجه‌گیری

باید به خاطر سپرد که تعدادی از مباحث

مربوط به این دوره به هیچ وجه برای دانشجویان تازه نیستند، مسائلی از قبیل سازمان کتابخانه‌ها، واسپاری قانونی و یا حفظ میراث فرهنگی در دیگر دوره‌ها نیز به چشم می‌خورند. علاوه بر این در این دوره جنبه‌های فنی به عمد کنار گذاشته شده و تنها جنبه‌های حقوقی و اخلاقی مورد توجه قرار گرفته‌اند. هدف اصلی آگاه ساختن دانشجویان از وجود اسناد بین‌المللی مربوط به کتابخانه‌ها و نیز نشان دادن اینکه چطور جریانات و گرایش‌های بین‌المللی در سطح ملی دنبال می‌شوند بوده است. وجود یا عدم وجود قانون ملی مناسب بررسی و در رابطه با مسائل خاص اختلافات موجود در سطح ملی و بین‌المللی توضیح داده می‌شوند، همچنین بر جنبه‌های اخلاقی تأکید می‌شود. امید است که این دوره به دانشجویان در بهبود درکشان از مفهوم قانونی که در آن می‌خواهند کار کنند کمک کرده و به آنها بیاموزد که قدر و اهمیت یک قانون خوب را بدانند. همچنین انتظار می‌رود که دانشجویان قادر به تشخیص اصول اخلاقی حرفه بوده و بتوانند در کارهای آینده‌شان به آنها تکیه نمایند.

منابع

1. Information Research, Volume 5 No, 2 January 2000. Library Legislation and free access to information as new topics in library and information science education, by Aleksandra Horvat.